

Усмон Носир (1912 — 1944)

Усмон Носир 1912 йил 13 ноябрда Наманган вилоятида туғилган. Москвадаги Кинематография институтининг сценарий факултетига (1929-30) ва Алишер Навоий номидаги Самарқанд давлат университетининг тил ва адабиёт факултетига бир мунча муддат таҳсил олган (1933-34). «Қуёш билан суҳбат», «Сафарбар сатрлар» (1932), «Тракторобод» (1934), «Юрак» (1935), «Меҳрим» (1936) каби шеърий тўпламлари, «Норбўта» ва «Нахшон» (1934) дostonлари нашр этилган. «Атлас» (1935) песаси ўз вақтида хаваскорлар театри сахнасида кўйилган. А. С. Пушкиннинг «Боғчасарой фонтани», М. Ю. Лермонтовнинг «Демон» («Иблис») дostonларини ўзбек тилига таржима қилган. 1937 йил 13 июлда «халқ душмани» сифатида ҳибсга олиниб, дастлаб Магадан, сўнгра Кемерово вилоятларидаги қамоқхоналарга юборилган ва 1944 йил 9 мартда ўша ерда вафот этган.

ЮРАК

Юрак, сенсан менинг созим,
Тилимни найга жўр этдинг.
Кўзимга ойни беркитдинг,
Юрак, сенсан ишқибозим.

Сенга тор келди бу кўкрак,
Севинчинг тошди қирғоқдан,
Тилим чарчар, ажаб, гоҳи
Сени таржима қилмоқдан.

Сен, эй сен — ўйноқи дилбар,
Зафардан изла ёрингни.
Тўлиб қайна, тошиб ўйна,
Тирикман, куйла борингни!

Итоат эт!
Агар сендан
Ватан рози эмас бўлса,
Ёрил, чақмоққа айлан сен,
Ёрил! Майли, тамом ўлсам!

ЯНА ШЕЪРИМГА

(Сонет)
Шеърим! Яна ўзинг яхшисан,
Боққа кирсанг, гуллар шарманда.
Бир мен эмас, ҳаёт шахсисан,
Жоним каби яшайсан манда.

Юрагимнинг дарди — нақшисан,
Қилолмайман сени ҳеч канда!
Ўт бўлурми ишқи йўқ танда?
Дардимсанки, шеърим яхшисан.

Сен орада кўприк бўлдинг-да,
Гейне билан ўртоқ тутиндим.
Лермонтовдан кўмак ўтиндим.

Бутун умрим сенинг бўйнингда.

Сахарда қон тупурсам, майли.
Мен — Мажнунман, шеърим, сен — Лайли!

БОҒИМ

О, у қандай фусункор!
Нур билан тўлган бутун.
Гуллари чаман-чаман,
Мен уларни ичаман:
Кўнглимда яшнар баҳор...
Нур билан тўлган бутун.

Баргдек узилиб кетсам,
Унутмас мени боғим:
Ишимни ҳурмат қилур,
Гуллардан ҳайкал қурур.
Минг йиллардан кейин ҳам
Унутмас мени боғим!

Шеърларим янграб қолур —
Бир умрга ўлмайман!
Ҳаётимнинг давоми —
Келажагимга ҳомий,
Ўрнимга боғбон бўлур —
Бир умрга ўлмайман!

О, у қандай давомдор!
Нур билан тўлган бутун.
Гуллари чаман-чаман,
Мен уларни ичаман:
Кўнглимда яшнар баҳор...
Нур билан тўлган бутун.

ЮРГАНМИСИЗ ОЙ БИЛАН
Юрганмисиз бирга ой билан
Оқшом пайти кўм-кўк ўрмонда?
Майсаларга шабнам кўнганда,
Шундай яхши тинч бўлар экан.

Шитир-шитир ўйнар шаббода,
Барглар мусиқаси бир ширин...
Ҳаво гўё тиниқ, соф бода —
Кўнгил сезар ҳаётнинг сирин.

Мен маст бўлиб қолдим бу кеча,
Сил ўпкални анча яйратдим.
Ухламасдан то тонг отгунча
Дилгинамни роса сайратдим.

ДЕНГИЗ ОЙНА КАБИ

Денгиз ойна каби ялтирар,

Тўлқинларга суқим оқади.
Оққуш мунгли-мунгли оҳ урар,
Ҳазин куйи дилга ёқади.

Ўтираман — кўнглим осуда,
Бошим узра барглар шитрайди.
Соялари лиммо-лим сувда
Танга-танга бўлиб титрайди.

Қандай яхши, кечқурун ёлғиз
Юрсанг, кўнгил асти тўймаса,
Ой гўёки паришонхол қиз,
Сочларини ёзиб ўйнаса...

ДЕНГИЗГА

Оқ денгиз, яхши қол! Яхши қол, Шимол!
Кўнглимда ишқингни олиб қайтаман.
Сочимни ўйнайди муздек шўх шамол,
Мен унга дардимни қандай айтаман?

Кечқурун қирғоқда айланиб танҳо
Севдим, севиб қолдим тўлқинларингни.
Ойни чўмилтирган тинч тунларингни
Тушимда кўрганда не қиларман, о?

Ўйнагил сўнг марта, чайқал, эркалан!
Армоним қолмасин кетар олдимда.
Бағрингда балиқдай юзган оқ елкан
Бир умр сайр этгай менинг ёдимда...

Яхши қол, эркин сув! Яхши қол, денгиз!
Тўлқинлар, кўйнимга қиздай кирдингиз...

МОНОЛОГ

Севги! Сенинг ширин тилингдан
Ким ўпмаган, ким тишламаган?
Дардинг ёйда тилиб кўксудан,
Ким қалбида қонлар тўкмаган?

Сени яхши биламан, гўзал
Петраркани ўқиганим бор,
Буюк Римнинг Самфоси азал
Хаёлимни ошиқдай тортар.

Биламанки, Тассо бечора
Роҳат кўрмай ўтган бир умр.
Эй, маккора қиз, Леонора,
Номи қора билан ёзилгур!..

Балки, гулдан яралган пари,
Тош кўнгилли Биатричи —
«Гадосан!» деб қочмаса нари

Данте бахтли бўларди пичи?!

Балки Ҳамлет ойдин тунларда
Офелияни эркалатарди,
Балки узун сочини силаб
Азонгача эртак айтарди.

Агар хиёнатни билмаса,
Ёзмаса фожиа юрагин!
Йўқ, йўқ, шоир! Гар шундай бўлса
Шекспирнинг йўқдир кераги!

Дездемона, гуноҳсиз дилбар,
Жигар қонларингни ичган ким?
Биламан — Отелло, биламан...
Отелло ҳақлими?.. Шоир жим!..

Жим!.. Уфқдан ботар қуёшни
Шарт кесилган бошга ўхшатдим.
Парча-парча куйган шафақлар
Тирқираган қонни эслатди!

Қандай кўрқинч! Қандай қабоҳат!
Мумкин эмас ҳеч қийналмасдан!
Ақлидан озганми муҳаббат?
Мумкин эмас, қарши турмасдан!

Мумкин эмас, эй олий жаноб,
Неча юракни айлаб хароб,
Шоҳона тож кийган муҳаббат,
Мумкин эмас! Қандай қабоҳат,

Ки, одамнинг ўзингинамас,
Ҳиссини ҳам хароб қилса давр!
Қийналаман!.. Юрагимда ҳавр —
Бу қаршилиқ! Ён! Гина эмас.

Бу қаршилиқ! Кўринг тарихни —
Парвонадек қаноти куйган.
Бу қаршилиқ! Кўринг тарихни —
Умр тепасида мушт туйган...

Қийналаман виждон билан ман —
Мумкин эмас қарши турмасдан
Ўз зиммамга катта иш олдим;
Эҳтимолки, тамом қилмасдан —

Умрим тугар. Аммо бўлмайди
(Кўнглим ўрнига ҳеч тушмайди!)
Сенга қарши бош кўтармасдан,
Асрларни йиғлатган севги!

БАҒИШЛОВ
(«Нахшон» достонидан)

Боғларга намозгар
Салқини тушди,
Гуллар нам баргини
Қайирди аста.
Офтоб ҳам сув ичар
Тоғлардан пастда,
Лоладек қип-қизил
Ўт шафақ ўчди.

Кўз тутдим
Кўзларим нигорон бўлди;
О, дилбар,
Симбарим, юзлари қирмиз.
Киприги кўксига
Соя солган қиз,
Кўз тутдим,
Юрагим тўла қон бўлди.

Шаббода боларидай
Гулзор узра шўх Ой фонарини
Ёқди — қиз оқшом, Яша!
Сен келдинг,
Севгилим, Нахшон,
Сув қизи — сувсарим,
Киприклари ўқ.
Сен келдинг,
Кўнглимга сув каби оқдинг.

Сен келдинг —
Рухимда яшаш бошланди,
Севинчдан кўзларим
Беҳол ёшланди.
Сен келдинг,
Шеъримга чечаклар тақдинг.
Сен келдинг,
Ваъдага вафодор малак,
Оппоқ кўлингними
Сийпалаб ўпай?
Қора сочингними
Сийпалаб ўрай?
Ваъда этайинми,
Сенга деб фалак?

Арзирди
Фалакни этсам ҳадя,
Афсус...
Фазо менга ҳали қул эмас,
Майли... боримни
Айлай армуғон.

Гарчи у
Ажойиб, асл гул эмас,
Нахшон, эй ёшлигим,
Севгалим, ма, ол!

Ишқимнинг энг олий
Туҳфаси шеърим.
Ўқи!
Лабларингдан тўйиб эмгани,
Шеъримга беркинди
Атайлаб меҳрим.